

Leto I

Uredništvo in uprava:
Ljubljana,
Novi trg št. 4/II

ZBOR

Štev. 13

Naročnina: letno Din 24.—
polletno „ 12.—
četrletno „ 6.—

Izhaja vsak drugi četrtek

GLASILO JUGOSLOVANSKEGA LJUDSKEGA GIBANJA ZBOR

Kdo more uvesti odgovornost?

Rekli so nam, da želijo tisto, kar mi zahtevamo, da se v javni službi uredi, da bode vsak dajal odgovor za svoje postopke, vsi, pa tudi pošteni demokrati. Mar niso le-ti tolikokrat načeli to vprašanje in zahtevali, da se izda zakon o korupciji?

Mi sploh ne dvomimo, da ne bi bilo častnih in poštenih ljudi v naši državi, pa tudi v naših političnih strankah, kateri bi ne želeli tega vprašanja rešiti tako, kakor smo mi povedali. Ravno radi tega pišemo o tem vprašanju ker vemo, da je večina prežeta s takimi željami. Vprašanje pa je, če je to mogoče izvesti pod vsakim političnim režimom. Mi trdimo, da je to nemogoče in še več — mi trdimo, da demokracija ni v stanju, da to izvede.

Za demokracijo se stalno trdi, da je to oblika vladanja, po kateri je poklicano ljudstvo, da upravlja svoj usodi. V resnici pa narod izroča v taki obliki političnega življenja vse svoje poslednje posledice, katere voli za gotov daljši ali krajši čas. V dobi od enih volitev do drugih — in to celo v državah, kjer obstaja referendum — ima narod jako malo vpliva na upravne posledice. Izvoljeni poslanci pa se trudijo, da bi se obdržali na svojih položjih in si osigurali ponovno izvolitev za drugo skupščinsko periodo. Vsled tega zahtevajo sredstva in iščejo načine, da bi pridobili glasove raznih družbenih stanov. Radi tega delajo z vsemi silami, da pridobijo v svoje sebične namene vse one, ki bi jim v tem poslu mogli pomagati. Zato se obračajo tudi na uradnike, ki so priložni delati v njihovo korist. Zato delajo posameznikom — po vplivu le-teh med ljudstvom — razne usluge. Oni zadovoljujejo njihove želje, posredujejo v njihovo korist in čestokrat jim pomagajo tudi v nečestnih dejanjih ter jih ščitijo pred odgovornostjo.

Taki poslani ne morejo biti obče koristni. Taki poslani ne morejo dati poleta visoki državni politiki in korist zajednice, temveč jo samo ovirajo.

V »Vremenu« je izšla anekdota pod naslovom: »Vedno ista načela«, ki je jako karakteristična za tako politiko, politiko dneva, zadovoljstva in malih potreb itd. na račun zajednice. Ta anekdota se glasi sledeče: Ko je neki slovenski senator oostro kritiziral budžet, je neki Pašičev dijak, ki dobro pozna ljudsko naravo, iskal vzroka tako načelni kritiki. Vzrok je bil v predalih nekega ministrstva. Goje spodu senatorju in bivšemu ministru je bil namreč premeščen sin. Da je tako vedno bilo, nam je dokazal stari pašičev s sledečo zgodbo:

V klubu vladne večine se je razvila pred 10 leti strahovita debata o budžetu od 14 milijonov dinarjev. Pašič je tedaj predsedoval in poslanec je grmel na vse predse: »Jeli znano ministru financ, kaj pomeni 14 milijonov? Narod je popolnoma propadel in obubožal. Kako priti tedaj do 14 milijonov?«

Pašič pozove svojega tajnika in mu reče, naj se informira, kaj govornik zahteva.

Tajnik se je telefonskim potom obrnil na razna ministrstva in na koncu zvedel, da njegova hči ni dobila francoske stipendije in zato besni. Pašič sporoči poslancu zaupno, da bo zadeva njegove hčerke ugodno rešena. Takoj je g. govornik menjal ton in ne da bi menjal emfazo, je nadaljeval: »Mi ne vemo, zakaj je budžet tako visok, vemo pa, da to vé Baja, ker da je tako, bom glasoval za budžet.«

Budžet je bil sprejet, hči je odšla v Pariz in danes je dober naš inženjer.

»Vreme« je hotelo s to anekdoto napraviti malo šalo, ali je pri tem očrtalo najbolj gnilo stran demokracije.

To je sicer primer politike, ki je še navivnega značaja in ni še povzročil kdovekakšnih težkih posledic. Ali obstajajo primeri — in teh je mnogo — kjer se napravijo celi preokreti v državnem budžetu in državnem življenju, da se zadovolje želje in potrebe narodnih predstavnikov.

Ali niso prav drastičnih dokazov prinesle petomajske volitve, ko so preme-

ščali učitelje kar na debelo, ko so direktorje popolnih gimnazij pošiljali na začasno delo v nižje razrede, ko so neki srezi menjali načelnike vsak trenutek, ko so v neklih mestih obstojali celi depoji nezanesljivih sreskih načelnikov, ko so bili sreski zdravniki poslani kar telegrafsko na druga službena mesta, ko so v 24 urah razreševali sodnike, ko se je odpuščalo vse vprek in odrejačalo, naj se zakoni pustijo na strani, dokler volitve minejo...

A čemu ves ta preokret v državnem življenju? Čemu vsi ti veliki stroški na račun državne blagajne? Čemu vse te krivice za državne uradnike in za ljudstvo, ki ni nikoli zahtevalo, naj se vse to izvrši? Samo zato, da bi se napravilo stanje, ki bi bilo po godu in volji onemu, ki je bil že v naprej odrejen, da ga ljudstvo izvoli.

Ko je pa tako izvoljena skupščina začela svoje delo, smo z neverjetno osuplostjo poslušali govor nekega stebra petomajske politike, v katerem je pretel uradnikom, ki so glasovali za opozicijo. To, kar so drugi do tega trenutka maskirali s krilatice državnih potreb in interesov, je ta gospod obrazložil s strankarskim in vladnim interesom. On je izenačil režim in državo ter pretel državnim uslužbenecem, da jih bo vrgel na cesto, ker so glasovali za vladno listo...

Najboljši demokratski režim ne more biti boljši, ker je osnovan na poedincih, na celicah, na atomih, a ne na organih družbe.

V kali in slabih političnih osnovah pri takih političnih režimih je, da leži vse na neodgovornosti.

Gotovo se bo kdo oglasil in rekel: »To ni točno. Poglejte francoske, poglejte angleške demokracije; tu obstajajo vendarle odgovornosti. Toda mi vemo, da je odšel Tomas iz vlade in iz parlamenta, ker je slučajno izdal budžetsko tajnost. Ali ni dovolj poučna Blumova bilanca demokracije, da ne hvalimo dneva pred večerom? Velikega demokrata iz »Politike« moramo opozoriti na razpravo proti morilcem v Marseilleu, psalmo-pevca iz »Odjeka«, pa na afero Staviskija.

Pri vsem tem pa poudarjamo, da nas ne brigajo tuje države, temveč naša. Mi ne iščemo zgledov, temveč iščemo v našem narodnem življenju in v naši državni skupnosti one činitelje in one ljudske sile, ki bodo v naši zemlji učvrstile pravično politično življenje in družabne prilike ter uvedle popolno odgovornost.

Iskali smo te možnosti v demokraciji, pa je nismo našli, ker demokracija predstavlja stranko, parlamentarizem, odbore, večino, klike in mafije. Te lastnosti ima vsaka, bila to ameriška ali francoska demokracija. Mar ni demokrat Blum odstopil od individualizma in išče kolektivni princip? Res je, da demokrati se tešijo z novo demokracijo, ki jo izdelujeta Blum v Franciji in Staljin v Rusiji. Ali kdor ni slep vidil takoj, da te demokracije ne sličejo prav nič svoji materi, temveč bolj omrženemu in prokletemu fašizmu. Za nas sicer to ni nič neobičajnega, ker Francoska in Rusija imata pravico, da zahtevata po svoje izhoda iz nereda, v katerega sta zašli.

»Zbor« tudi drugega noče, kakor samo to. On zahteva izhod za našo državo, ker ji ne želi usode Španije, čeprav nas strahijo izkušeni salonski politiki, da »v tem trenutku preživlja Evropa resno krizo, ki ima svoje korenine v težnjah diktatorskih vlad, ki gredo za tem, da razširijo svojo nadoblast. Dogodki v Španiji da so samo odsev teh teženj in da je v tem ravno njih značaj.« Mi pravimo na to, da je to literatura, ki želi z duhovitimi, toda plitvimi frazami, odvrtni pažnjo od globokejših razlogov na manj važne.

Ravno radi teh pretresljajev v Evropi, katerim se demokracija ne more postaviti po robu in katera ne more dovesti do reda, ne moremo niti mi priznati demokraciji, da je v stanju dati red in mir.

Čudovito je to, da stari marksist pozablja nauke svojega učitelja o demokra-

I. M.:

Tekstilno delavstvo in še kaj

Jugoslavlani smo sicer narodnostno osvobojeni, socijalno in gospodarsko pa v pretežni večini še vedno in to celo čimdalje bolj zasluženi od inozemskega velekapitala. Nečuvena predrznost je, kar isti v naši Jugoslaviji z našim delavstvom in narodnimi dobrinami počenja. Vprašujemo se, v kateri drugi kulturni evropski državi bi bilo vse to mogoče? Ali smo res tako nezavedni ali pa tako brezbržni in neobčutljivi, da si kaj takega dovoljujemo, ko imamo vendar vse pogoje za gospodarsko osamosvojitve?

Vsakemu denarnemu mogotcu so pri nas na stečaj odprta vsaka vrata. Sprejememo ga malodane z godbo. Klečeplazimo pred njim za milostni pogled. Z lahkoto dobi in uživa vse mogoče olajšave, da se lahko čim globlje usidra v naše gospodarstvo, katerega pa potem v znak hvaležnosti ruiniira, cepi in osvaja. Tako lezemo, sicer počasi, pa vendar sigurno iz dneva v dan v večjo odvisnost in gospodarsko propast. Naravno je, da o kaki socijalni pravičnosti ali pa o kakem narodno gospodarskem ali kulturnem napredku v taki okoliščini ne more biti niti govora. Vse to pa rodi v vseh stanovih in v vseh panogah gospodarstva nezadovoljstvo.

V zdravstvenem pogledu nazorno karakterizira tekstilno industrijo ugotovitev Del. Zbornice v Osjeku (leto 1935).

V enem letu je obolelo zaposlenega tekstil. delavstva 42% in sicer 241 moških in 573 žensk. V nekaterih krajih pa celo 60%. So pa celo tvornice, kjer je zbolelo polnih 100%. Glavne bolezni tekstilnega delavstva so: pljučne, tuberkuloza in bolezni prebavil. Ugotovljeno je bilo, da je vseh teh bolezni krivo prenaporno delo, dolg delavni čas, slaba hrana in stanovanja, največ pa slabe higijenske razmere v tvornicah.

Kako pa je v Sloveniji? Prepričani smo, da ni nič boljše, ako ni še celo slabše. Poglejmo le blede in prepadle obraze, sključene in izmozgane postave našega delavstva obeh spolov! Kje so tisti krepki zanosni in postavni gorenjski fantje in ponosna rudečelična gorenjska dekleta? Ni jih! Postalni so mladi starčki in starke v borbi za gol življenjski obstoj. Pa po letih

ciji in njeni vlogi v socialistični revoluciji, mesto, da išče v borbah na vseh krajih in pretresljajih v vseh državah razloge v težnjah teh držav, da bi našle izhod iz kapitalističnega gospodarstva in liberalne demokracije, išče vzroke v posledicah.

Mi jasno vidimo to osnovo in zato zahtevamo preureditev našega gospodarstva, političnega in društvenega reda. V prvi vrsti zahtevamo mesto demokratske, kapitalistične svobode in neodgovornosti — odgovornost. Odgovornost je mogoče uvesti samo pri takem stanju stvari, ki bo ojačalo narodne sile, da se bo vsakega brez obzira in milosti pozvalo na odgovor za vsa njegova dela. Dokler je ljudstvo razbito in podeljeno v stranke in klike, je primorano slediti strankarskim voditeljem, ki merijo vse po merilu strankarskega gledišča in zagovarjajo često neodgovornost.

Da bo mogoče vspostaviti resnično odgovornost, se mora vstvariti bolj jaka organizacija vseh ljudskih sil. Ta organizacija mora biti tako čvrsta, da ji ne bo mogel nihče uteči. Mi priznavamo, kakor demokracija, najširšo samoupravo, ali predstavniki v državi »Zbora« ne bodo mogli biti neodgovorni, češ, da so izvoljeni z večino glasov, temveč bodo samo opolnomočenci vse narodne sile in jih bo vsak del narodnega telesa lahko vsak trenutek pozval k odgovornosti.

Tako obliko organizacije ne more dati demokracija, ker to ni v njenem bistvu.

mlade delavske matere, katere nosijo v izsušenih prsih kal morilke tuberkuloze, katero dajejo svoji nežni ljubeči deci z nezadostno hrano kot doto v življenje. In ta mladi rod naj bo bodočnost naše Jugoslavije! Tužna nam majka! Vsa gniloba liberalne lažidemokracije se zrcali tudi v tem, da ne more družinski oče zadostno zaslužiti za obstoj družine, tako, da mora še žena žrtvovati svoj sveti materinski poklic grabežljivosti nenastega velekapitala. Tu lahko vidimo, kako blagostanje je prinesla velekapitalistična tekstilna industrija v našo lepo Gorenjsko in kako polagoma ubija naš mladi gorenjski rod.

Ali nimamo v zaščito delavstva, da vse to nadzira, Inspekcijo dela? Ali je veleindustrija pred socijalnimi zakoni imuna? Ali res ni mogoče stopiti na prste domačim in tujim izkoriščevalcem, kateri so pri raznih slavnostih vedno polnih ust narodnega bratstva in vzajemnosti? Dokažite vaše bratstvo s tem, da se odpoveste samo poloviči vaših dohodkov, tistemu zlatu, ki ga vam ustvarjajo srage našega delavstva. Mi Zboriši vas pa svarimo, da prenehate smatrati Jugoslavijo za kako afriško kolonijo.

Na vsak način se pa morate živeti v načelo, da se mora kapital podrediti potrebam skupnosti.

»Zbor« bo budno na straži.

Naš tisk

Otažbina, Beograd, Njeguševa 1 (v cirilici).

Budjenje, Petrograd, Save Tekelije 9 (v cirilici).

Zbor, Sušak, Franje Račkog 22 (v latinici).

Zbor, Ljubljana, Novi trg 4-II. (v slovenščini).

Zbor, Užice (v cirilici).

Erwache, Petrograd (v nemščini).

Širite „Zbor“!

ZAHTEVAJTE NAŠ LIST PO VSEH KAVARNAH, KAMOR ZAHAJATE!

Ona je postala za druge družabne in gospodarske odnose in danes se je v tem oziru že mnogo spremenilo in zato je tudi potrebno, da se menja tudi oblike družabnega in političnega reda.

Tega ne more napraviti diktatorski režim in to ne samo zato, ker je minljiv in časovno omejen, temveč zato, ker so sedanje prilike tako povezane med seboj, da je vsako izločevanje vseh ljudskih sil iz sodelovanja v političnem in družabnem odločevanju tako odločno, da bi se v nasprotnem slučaju družabni in politični voz zavrl s tako naglico, da bi se kolesje takoj polomilo.

Samo ena pot nam stoji na razpologo, ako nočemo v komunizem in diktaturo enega razreda, ako nočemo v rušenje vsega kar so stoletja vstvarila. Ta pot nam narekuje, da organiziramo in aktiviramo vse ljudske sile v organizacije, ki izvirajo iz prirodnih družabnih odnosov. Družba je v svojem razvoju napravila razdelitev funkcij na razne družabne stanove in sloje. Ti sedaj živijo in imajo svoje naloge. Z njimi mora sedanja družba računati.

Zbor hoče samo eno: da jim osigura samo ono kar jim pripada. To ojačenje stanov in prenos oblasti na njih bo izvedlo z enim mahom vso odgovornost. Z uvedbo odgovornosti se bo ustvaril red, red pa je osnova, na kateri morajo počivati in temeljiti vse ljudske težnje, ker le tako je mogoč napredek, pravica in blagostanje.

Porast kriminalitete

Vsak dan imamo priliko slišati, da kriminaliteta pri nas strahotno raste, da se zločini neverjetno množe. Kot vzrok temu se navaja slaba vzgoja mladine, pomanjkljiva verska vzgoja, slabi vzgledi, kino, prilika, pomanjkanje itd., itd. Vse to je res, vendar mislim, da naše časopise namenoma marsikaj zamolči in prezre, kar bi pri količkaj vestnemu izpolnjevanju svojih dolžnosti moralo omeniti. Često zamemo dopisniki in uredniki na obe oči in tavajo kakor slepci v naši javnosti. Tega pa ne store iz nevednosti ali nepoznanja, marveč nasprotno prav zavestno, iz uslužnosti napram svojim delodajalcem — šefom političnih strank. S tem pa pomagajo, žal le prepegost, našo javnost zavajati v zmedo in kar je najhujše, izpodkopavati temelj morale, resnicoljubnosti, poštenosti in pravičnosti.

Spominjam se na tri slučaje v naši politični zgodovini, kjer se je očitalo različnim poklicnim politikom besedolomstvo. Naš moralno nepokvarjen narod zaničuje besedolomstvo in imenuje one, ki ne držijo dane besede, figa-moze, dočim ima za značajne moze, ki vsekdar svojo objubo držijo, časten izraz »mož-beseda«. V gornjih slucajih se je očitalo posameznikom figamoštvo več ali manj upravičeno, zadnji slučaj je bil pa tako ostuden, da ga moram posebej iztakniti.

Dve sicer nasprotni stranki sta sklenili pred volitvami kompromis, sestavili skupno kandidatno listo in se dogovorili, da se ima kandidat v slučaju izvolitve po preteku gotove dobe odpovedati mandatu v korist namestnika B-a. V slednjem skupnega nastopa pristašev obeh strank je bil A izvoljen. Ko pa je nastopil čas, da bi se moral v smislu dogovora odpovedati mandatu v korist B-a, mu je vodstvo stranke, ki je kompromis sklenilo in podpisalo, to prepovedalo in A je obdržal mandat kljub zgražanju vseh poštenih ljudi in kljub viharim protestom druge stranke. Izbruhnil je velemestni časopisni boj in nastali so prepriji med pristaši posameznih strank. Pristaši B-a in nekaj poštenjakov med pristaši A-a so se zgražali nad takim početjem besedolomne stranke in so padali na račun A-a in sopolisnikov kar najtežji očitki, dočim so slednji svoje besedolomstvo činično priznavali in ga upravičevali s tem, da napram nasprotniku ni treba držati besede in da je bil ves volilni dogovor le spretan maneuver.

Marsikdo je, sicer z zaničevanjem pljunil na take argumente, nekateri pristaši so se pa le navzeli morale, da je treba besedo držati samo med prijatelji. Logično

se dá pa to tudi privedi do tega, da besede sploh ni treba držati. S prijateljem (v gornjem slučaju z bojnim zaveznikom) se skregaš; ker pa nista več prijatelja, si prost obveže in objube. Kar pa velja v javnem življenju, velja tembolj v zasebnem in tako se je zrušil v marsikom mogočen steber poštenosti.

Doslej so stranke vodile naše javno življenje in dajale smer v javnopравnem delovanju. Vsako leto smo pa imeli priliko slišati od ene stranke proti drugi, da je zlorabila svoj vpliv sama, ali pa nekateri njeni vodilni pristaši v to, da so stranki ali pa direktno sebi pripomogli na škodo tretjega, večinoma države ali kakega samoupravnega telesa, do mastnega dobička. Tako je prizadeta stranka, ki se je težko otresala napadov drugih strank, posiskala umazane afere teh in tako so se prav odkritosrčno razgalili eden drugega. Končno se je pa vihar polegel, očitki so prenehali, prizadeti politiki so se oprali blata, kakor moker cucek vode ter — uživali dalje sadove svojih nečednih manipulacij in časti svojih položajev. Narod je pa stal ob strani, začudeno strmeč, ker do takrat še ni vedel, da državo plačkati ni zločin, temveč častno delo — in drug steber se je zamajal.

Navedel bi lahko še dokaj podobnih slučajev, mislim pa, da ni treba, ker so že navedeni sami zadostovali, da se ustvari položaj, v katerem so se pojmi o časti znatno spremenili. Največ ugleda uživa pač oni, ki ima cininder na glavi in polne žepce denarja, čeprav ves svet vé, da si ga je nakradel.

Če se potem še gospodarske prilike in pridobitne razmere poslabšajo tako, kakor so se — zopet po zaslugi strank — pri nas, potem bi bilo naravnost čudno, ako se zločini ne bi množili. Tako se čedalje več ljudi kaznuje radi raznih zločinov, dočim moralni povzročitelji in plačkaši en gros ostanejo prosti in osrečujejo nadalje narod. Gorje jim pa, ko se narod tega zavé!

Ker je pa pri takem položaju jasno, da mora vse podleči organiziranim narodnim škodljivcem, je potreba, da se jim postavi protitež, da se organizirajo tudi pošteti in pravični in da odpravijo dosedanje metode iz javnega življenja! Taká organizacija, ki hoče pravično in enakomerno razdeliti bremena in koristi, ki hoče, da se dá Bogu, kar je božjega in cesarju, kar je cesarjevega, ki hoče, da se javno in ne samo privatno last spoštuje, ki hoče, da zavladata stroga socialna pravičnost, je pa edinole »Zbor«.

K. F.

Pavovo perje

(Stalna rubrika za tuje posnemovalce našega programa)

Po presledku od poldruga meseca se zopet oglašamo s to našo rubriko. Počakali smo, da se je tega nabralo malo več, da bo perje bolj košato.

Najprej si ogledjmo »Slovenčeva« razmišljanja o socialni pravičnosti v njegovem uvodniku z dne 29. avgusta! V istem predvsem opisuje vzroke revolucij v Rusiji in Mehiki ter potem nadaljuje dobesedno:

Isto se je sedaj še enkrat ponovilo v Španiji. Špansko meščanstvo je do zdaj živelo v razmeroma dobrih gospodarskih prilikah. Toda, pri tem je imelo kaj malo smisla za stiske delavskih slojev. Žal tudi na katoliški strani ni bilo zadostnega razumevanja za socialno pravičnost. Papež Pij XI. si je že po zlomu monarhije ponovno prizadeval, da bi razgibal španski katolicizem v tej smeri. Zopet moramo reči, da se mu žal to ni posrečilo. O socialnih papeških okrožnicah so morda v poedinih krožkih debatirali, niso pa jih sprovedli v življenje, tudi tedaj ne, ko so imeli vsaj deloma v rokah politično oblast. Iz napačnih ozirov do katoliških veleposesnikov niso izvedli potrebnih socialnih in agrarnih reform, kar bi edino odovarjalo socialni pravičnosti in zadovoljilo dve tretjini prebivalstva. Nič tega se ni zgodilo, čeprav je sv. oče španske katoličane prav posebej skušal za socialno delo razgibati (Madriška šola!). Zamudili so vse prilike, ki so se jim nudile, da ustvarijo moderno krščansko socialno državo. Zato so sedaj v nevarnosti, da bodo duhovno in materialno vse izgubili.

Neposredni vzrok revolucionarnega gibanja in protiverskega boja v Rusiji, v Mehiki, v Španiji so kajpada bili agenti revolucije: Lenin, Calles, Largo Caballero..., ki so dvignili delovni proletarijat in ga preje še, kot proti prestolom, pognali proti Cerkvi in njenim ustanovam. Toda, da se je to moglo zgoditi, da so jim množice sledile, je treba bilo mnogo desetletij ali celo stoletij socialnih krivic, ki je delala ali pustila delati družba. Razžaljena pravica je v masah ubogih in brezpravnih nakopičila morje sovraštva tako, da je treba le malenkostnega slučaj, da se razlije in potopi v krvi in solzah vse, kamor seže: krive in nedolžne.

V tem smislu lahko smatramo boljše vizem za božjo kazen, ki jo Bog pripusti, da udari po družbi, ki v svojem jedru že davno ni več krščanska. Bog neče videti in ga žali, da se pod geslom »krščanskega reda« ali pod frazami »krščansko urejene družbe« gode socialne krivice, ki vpijejo do neba. Popolnoma zmotno je naziranje, da je krščanska misel vedno utelešena nekje na — desnici: gospodarski, socialni, politični... Saj ni res! Živo krščanstvo je tam, kjer je pravičnost in ljubezen v družbi. Predvsem pravičnosti! Na to radi pozabljajo razni katoliški desničarski krogi, ki mnogo žrtvujejo v dobrodelne namene in mislijo, da so se z bogato miloščino dovolj oddolžili družbi. Čisto zmotno. Španski samostani so se izzivljali v sami dobrodelnosti do ubogih. In vendar se danes kaže v razvalinah! Kajti prva in najvažnejša je pravičnost. Kdor njo izpazuje, bo izpolnil tudi socialno postavo

ljubezni. Žal, da družba, ki po videzu hoče veljati za krščansko, kopiči vedno večje gore socialnih krivic. Na eni strani žive nekateri v bajnem razkošju, ki se je nateklo iz tujih žuljev; dnevno lahkomisljeno razmetavajo ogromne vsote, ki bi jih ne, ko bi potekle iz njihovih potnih srag; uničujejo se pridelki, da le cene ostanejo visoko. Po drugi strani pa se za trdo delo družinske očete plačuje z 10, 15 Din in še manj... Eni množijo milijone in milijarde, množijo pa se tudi milijoni stradalajočih, ki obupujejo in postajajo — boljševiski. Resnični boljševiski in brezbožneži. Vidimo, da Bog pripušta, da gredo množice povsed tam v komunizem, ki je religija sovraštva, kjer jih krščanska družba ni znała ogreti in pridobiti z deli krščanske pravičnosti in ljubezni. Razkristjanjene in z materializmom prepajene mase postanejo potem bič, ki trebi s površja zemlje krščanskega imena nevredno družbo. Sicer jih komunizem tudi ne bo osrečil. Zdi se pa, da ljudje lažje prenašajo krivično izenačenje v skupni bedi, kakor pa krivično socialno neenakost.

S tem je pa tudi že dan odgovor na drugo vprašanje, ki si ga v naših dneh mnogi zastavljajo: Ali bi tudi pri nas bilo kaj takega mogoče, kar se godi v Španiji? Na to je samo eno mogoče odgovoriti: pri nas in kjerkoli na zemlji bi se španski dogodki mogli ponoviti enako silovito in enako krvavo. Zbesnele ljudske mase morejo povsod postati hujše kot zveri. Toda tega ne omenjamo, kakor da bi nam pretila podobna socialna in politična revolucija. Naše socialne razmere so tudi povsem drugačne, kakor pa so bile v do zadnjega časa povsem fevdalni Španiji. Tudi se naša Cerkev prav dobro zaveda, da ne nosijo plamena božje resnice vedno baš isti v rokah, ki sicer tvorijo tako imenovano elito družbe. Vendar pa bi se morali mi vsi skupaj še bolj zavedati, da imajo socialne revolucije svoj poglavitni vzrok v socialnih krivicah. Iz tega spoznanja bi bilo treba voditi vse gospodarsko, socialno in politično delo, pa bi v družbi kmalu bilo boljše in brez nevarnosti za krvave prekucije.

Nam pa nikakor ne gre v glavo, zakaj piše »Slovenec«, da »bi bilo treba voditi vse iz tega spoznanja«, kar vodi ga naj.

Tisto spoznanje, ki je že od vsega začetka last vsakega Zboraša, je prišlo šele po dveh kresnih nočeh do teh ljudi, torej malo prepozno, da bi bilo kaj drugega kot šopirenje s pavovim perjem.

2.

Naši prijatelji se bodo še spominjali, da se je nekega lepega dne v mesecu juliju »Slovenec« tako daleč spozabil, da je čisto po pravici zapisal, da se židje hudejejo na tov. Ljotiča in njegov Zbor, ker nastopa proti vsem mnogovrstnem, rovarstvu, židovstvu v Jugoslaviji. Zato ne bo odveč, če tu ponatisnemo, kako je »Slovenec« dva meseca nato vnovič iznašel smodnik, ko je v svojem uvodniku z dne 5. septembra napisal dobesedno to-le:

Je torej brez dvoma neka zelo, intima in bistvena zveza med velekapitalizmom, svobodomiselnostjo in sodobnim ateističnim komunizmom, ker je prvo — čemer v socialnih revolucijah plánejo, katoliška cerkev, zoper katero vsi trije faktorji složno in dosledno vodijo borbo, naj se interesi velekapitalističnih družb še tako križajo z interesi proletarske revolucije. Ključ, s katerim se edino more razgoneti ta skrivnost, je — židovstvo. Naš list nikoli ni propovedoval načelnega antisemitizma pa tudi naša stranka in katoliška Cerkev ne. Toda razmere so danes dozorele tako daleč, da katoliškim narodom ne bo ostalo ničesar drugega, kakor da se v političnem pogledu odločijo za borbo zoper ta faktor, ki kakor danes vidimo z vso gotovostjo in jasnostjo, naj bo že iz kakršnihkoli vzrokov, kakor najhujši kemični strup razkraja evropsko družbo, se poslužuje vseh prepričanij, nazorov in strank, da izpodkoplje krščanski nazor in moralo ter se na razvalinah krščanske misli in reda polasti vse oblasti in zavladava vsemu bogastvu naše zemlje. Bil je mogoče najgenialnejši trik, ki se je posrečil židovstvu v borbi zoper krščanstvo, ko se mu je posrečilo dobiti v svoje roke krmilo socialističnega pokreta. Od Marxa do Trockega so vsi pomembni voditelji socializma sami židje z vsemi

tipičnimi znaki materialističnega, zgolj na profit usmerjenega svetovnega naziranja, ki se vsak čas pojavlja v obliki kakšnega filozofskega, gospodarskega in moralnega sistema, kakor je prvi razodel Sombart in kakor to dejstva danes na vsej črti potrjujejo. Zelo značilno je, da je danes komunizem, kojega vodstvo je tudi vseskozi v židovskih rokah, začel svoje materialistično gledanje na svet utemeljevati s filozofijo žida Spinoze, ki je duhu pustil ponižno mesto poleg materije v svetovju, da bi maskiral židovski materializem.

Kršćanstvo je že po svojem bistvu religija, ki se po svoji borbi proti zlu tudi politično in socialno po vseh svojih duhovnih in moralnih silah udeležuje v borbi za socialno pravico, in najslavnejša imena krščanskih sociologov naše dobe nam pričajo, da krščanstvo in družba ali počebestvujoča preureditev družbe v mejah moralnih zakonov in najnujnejše osebne svobode nikakor nista nezdruljiva. Nezdruljiv je pa s krščanstvom ateistični materializem, ki ga pa ravno židovstvo o z vsemi svojimi silami in s pomočjo vseh sredstev sodobne kulture in tehnike širi in skuša z njim zadušiti idealistični nazor krščanstva. Največja nesreča za človeštvo je bila, da se pravične socialne preuredbe v Rusiji niso lotile njeni cerkveni faktorji, ampak da se je upravičenega pokreta slovanske množice po socialni pravici polastilo židovstvo, da se polasti ogromnih bogastev ruske zemlje in s pomočjo ruskega ljudskega valjarja povajlja vso krščansko Evropo, da bi židovstvo pod firmo komunizma demokracije in podobnih krink zavladalo vsemu svetu in njegovemu zlatu. To je tudi svoje vrste velekapitalizem pod firmo socializma, ki naj bi vodstvo sveta poveril židovskim komisarjem, ki jim je na čelu tisti Lev Trockij, bivši Bronstein, ki je te dni pred vladno komisijo v Oslu izjavil, da on ni nobene narodnosti!

Te tri besede, oziroma ta lapidarna izpoved pove več kot štiri sto strani debela knjiga. Krščanski narodi pa naj razmislijo o tem, pa tudi slovenski, hrvatski in srbski, v katere se čedalje bolj zajedajo črv židovske oblastihleprosti — eni pod zaščito svojega velekapitla, druga pod firmo svojega lažikomunizma.

Vsak Zboraš pa natančno vé, da tisti »eni« in »drugi« to delajo pod zaščito in firmo lažidemokracije in parlamentarizma. Pa celo »Slovenec« je to vedel v svojem uvodniku z dne 25. junija, kjer je to dobesedno tudi napisal. Da pa ne pozabimo, da je vse tisto o židovstvu v »Slovenec« spet samo pavovo perje, se je »Slovenec« požuril, da konča svoj uvodnik takoj dne 8. septembra s temi-le besedami:

Najstarejša ljudska država v Evropi, Anglija, nam s svojo mirnostjo in izkušnostjo zgovorno priča, da se ni dobro udajati političnim modam in zaletostim. In pomislimo tudi to, kako visoko se je dvignil ugled naše države vprav na kulturnem zapadu v tistem trenutku, ko je državno krmilo nakazalo smer v demokratične vode. Poleg fašističnega in komunističnega bloka je Evropa bolj kot kdajkoli prej potreben blok demokratičnih, svobodoljubnih držav, ki bodo varovale tradicijo evropskega duha in držale oba bojevita bloka vsak sebi, da v svoji nepremišljeni bojaželjnosti ne zanetita svetovnega požara.

Če se vrnemo za trenutek k stavku iz prej citiranega »Slovenčeva« uvodnika z dne 29. avgusta, ki navaja izrek ruskega misleca Solovjeva davno pred izbruhom boljševizma in ki se glasi: Kar pa v Rusiji izven ječ preostane lopovov in ničvrednežev, ti pa gredo v politiko, javno upravo in gospodarstvo. Če dodamo temu še mi s svoje strani izjavo vodje ameriškega zveznega kriminalnega urada Edgarja Hooverja, ki trdi, da so v Ameriki težki zločinci v tesni zvezi s tamošnjo politično mašinerijo, da hodi po Ameriki 150.000 morilecev prosto naokoli, da bi bil škandal za celo nacijo, če bi od vsakogar, ki opravlja v Ameriki kakršnokoli javno službo vzeli — prstne odtiske, — potem si lahko ustvarimo približno sliko o demokratičnih vodah, ki zalivajo po svetu socialno pravičnost in borbo proti židovstvu v najrazličnejših svojih vidih. Kako to šele izgleda pri nas, kjer je vsa naša strankarska demokracija in parlamentarizem povrh še žalosten primer našega neprebavljenega stika s civilizacijo, je boljše, da niti ne

govorimo. O staremu Pašiču si lahko mislimo kar si pač hočemo, toda najboljšo karakteristiko naše »demokracije« imamo pa vendar prav od njega, ko je nekoč na razne očitke, zakaj ni tak demokrat kot je bil na Angleškem Gladstone, odgovoril: Kakršni ste mi vi Angleži, takšen sem vam jaz Gladstone!

Pa še nekaj! Zveza take »demokracije« z inozemsko pravo notranjo civilizacije ni nikakršen blok enakopravnih, temveč zveza kolonije in imperija. Vsak drugo mišljenje je vsaj neskrupulo, če že ni hohštaplarsko ali krinka. Sicer pa taka zveza ni tudi nič novega. Poskušana je že bila nekoč proti kernalizmu...

Lepo priznanje

Ilustrirana marksistična kulturna in družinska revija »Svoboda«, kateri smo v našem listu že pregledali obisti, je v najnovejši svoji številki končno čisto jasno povedala kakšna politična taktika ji diši.

V svojem članku: »V združeno opozicijo ali lastno stranko?« najprej kritikuje postopanje bivše italijanske socialne demokracije, ki je stala na stališču, da se je treba še nadalje organizirati, dokler ne bo dobila stranka matematične večine v parlamentu in da bo šele nato prevzela samostojno vlado Italije. Da je odklonila sporazum z naprednimi meščanskimi strankami, ker se ni zavedala, da ji more tak sporazum dati pri spretnej politiki vso oblast v roke! Nemška socialna demokracija je zopet tolmačila principe zapisane pred 50 in več leti v debelih knjigah marksističnih učenjakov tako, da ji le-ti

niso dopuščali, da bi z avtoritativno silo pravočasno stopila »hidri na vrata«. Pri nas pa, pravi »Svoboda«: »do danes nismo bili v stanju postaviti hrvaško vprašanje v ospredje vseh problemov! Ne more biti tedaj nič bolj pametno kakor v vsej državi, inicijativno delati na ustanovitvi združene opozicije, odpraviti vse zapreke in na ta način, po svoje prispevati k ureditvi notranjih sporov!«

Res lepo priznanje, mar ne? Tako je vsaj končno zapisano, kar sicer že davno vemo vsi, ki nismo slepci.

Moj odgovor

Ob povratku v domovino sem izvedel, da je glasilo tkzv. Ljudske fronte »Slovenska zemlja« obvestilo Savinjanca o mojem »skoku« v »Zbor«.

Izjavljam, da sem vstopil v volilno borbo 5. maja na poziv krajevnih skupin organizacije »Boj« v celjskem srezu. To je znano stoterim bivšim članom »Boja«. Njegovemu programu in njegovim ciljem postavljenim dne 7. januarja 1934 sem posvetil svoje skromne sile in pripravljen sem nositi vso odgovornost, kadar se bo terjala od mene razjasnitev.

V topi sedanjosti zmede puščam za enkrat vsa daljša razkladanja povsem ob strani. Če pa to ne bo dovolj »Slovenski zemlja«, ji lahko postržem s stvarmi, ki ji bodo manj prijetne. Takrat, v najlepšem razmahu »Boja«, ko še ni bilo strankarskih vplivov od zunaj, nismo premlevali prozorne nazive »fašist«, temveč je ves »Boj« želel in zahteval združitev z »Zborom«!

V »Zboru« sem!

Vinko Vabič, Žalec.

Stanovska država, cehi in trgovstvo

Malo odgovora in pojasnila dr. Bajkiču

»Trgovski list« z dne 10. t. m. prinaša pod gornjim naslovom članek, ki se glasi:

»Narodno blagostanje« nadaljuje svoj boj proti trgovstvu in na ta boj polaga tako veliko važnost, da je stopil v areno sam dr. Velimir Bajkič, ki je v zadnji številki »Narodnega blagostanja« objavil svoj članek »Od esnafa do srednjega stališa« ali po naše »Od cehov do srednjega stališa«. Temu naslovu pa je dodal še podnaslov: »Kje se začneja gaženje obrtnega zakona po osrednjih »srednjestanovskih« organizacijah«. Zaenkrat je objavil šele svoj prvi članek o tem predmetu, vendar pa je zbral g. dr. Bajkič že v prvem delu toliko netočnosti in napadov na trgovstvo, da nam že njegov prvi članek daje več kot dovolj vzroka in gradiva za takojšen odgovor.

G. dr. Velimir Bajkič je nekoč slovel po Beogradu kot eden prvih srbijskih narodno-gospodarskih teoretikov. Od takrat je njegova slava že precej obledelela, ker njegove besede niso bile baš v preveliki skladnosti z njegovimi dejanji. Bojimo se pa, da bo po njegovem zadnjem članku njegova slava sploh čisto obledelela, ker se pač na takšen način, kakor to dela g. dr. Bajkič, ne debatira.

Tendenco članka g. dr. Bajkiča je namreč ta, da bi dal boju »Nar. blagostanja« proti trgovstvu tudi neki ideološki pomen in zato se trudi, kako bi označil boj trgovstva za svoje pravice kot skrajno reakcionaren in protizakonit. Ta reakcionarnost trgovstva pa da izhaja iz njegovega stališča do stanovske države, ki je po dr. Bajkičevem mnenju vsek reakcionarnosti. Še bolj pa da se vidi reakcionarnost trgovstva iz njegove zahteve po obnovi cehov.

Predaleč bi zašli, če bi se na tem mestu spustili v načelno debato o vrednosti in nevrednosti stanovskih držav. Kakor vsak politični sistem, tako se je izkazal tudi v praksi stanovski sistem kot dober in slab, ker je pač vse odvisno le od tega, kakšen je tisti, ki ta sistem izvaja. Tu pa je takoj v začetku napravil g. dr. Bajkič fatalno napako. Po njegovem pisanju so bili pri nas za stanovsko državo le politiki, ki so se pravih volitev bali in ki so se po ovinku stanovskega zastopstva hoteli privriniti do oblasti. Dr. Bajkič je čisto spregledal, da je med trgovstvom in gospodarskimi krogi nastala zahteva po stanovski državi baš zato, da se ti politiki izločijo, da pridejo do besede resnični zastopniki delovnih slojev (zato stanovska država) mesto raz-

nih političnih špekulantov. Ne moremo pomagati, toda konstatirati moramo, da je postal dr. Bajkič s svojimi izvajanji o stanovski državi junak, ki se bori z mlino na veter.

Nič manj brez podlage je druga trditev dr. Bajkiča, da hočejo trgovci doseči s stanovsko državo majorizacijo nad kmetijskim prebivalstvom. Pozivamo dr. Bajkiča, da navede le en konkretn primer, ko so trgovci to zahtevali. Pozivamo pa tudi dr. Bajkiča, da pove, kako bi se mogla v resnični stanovski državi praktično izvesti majorizacija najštevilnejšega stanu, to je kmetikegal! Ta majorizacija je čisto navadna dr. Bajkičeva iznajdba, ki pa nima nobene resne podlage.

Naravnost smešno pa je, kar piše g. dr. Bajkič o zahtevi trgovstva po ustanovitvi gospodarskega sveta. Piše namreč, da so to zahtevali le takšni trgovci in gospodarski ljudje, ki komaj čakajo, da objavijo časopisi njih imena. Ta trditev je tako smešna, tako vzorno prazna, da se res ne izplača nanjo odgovarjati. Takšna trditev se samo pribije in s tem je njena praznosta že dovolj dokazana.

Jedro vseh izvajanj g. dr. Bajkiča pa je, da je obrtni zakon protikulturen, protisocialen, najslabši zakon, kar jih je bilo sprejetih v Jugoslaviji, ker je z njim uveljavljen princip obveznosti pripadanja gospodarskim stanovskim organizacijam. Samo človek, ki mu je absolutno tuje vse stremjenje gospodarskih stanov, more napisati takšno gorostašno trditev. Kajti z obveznostjo pripadnosti svoji stanovski organizaciji je uveljavljeno le ono načelo pravičnosti, da nihče ne sme parazitirati na delu svojih stanovskih organizacij. Organizacije delajo za vse, zato morajo tudi vsi, ki imajo od tega dela dobiček, prispevati po svojih močeh za to organizacijo. Zato more biti proti obveznosti stanovskih organizacij le tisti, ki so mu te iz katerega koli razloga trni v peti, ki noče, da bi postale te organizacije tako močne, da bi se mogle z uspehom braniti proti diktatu velekapitala. Baš zato pa so trgovci in vsi pripadniki stanovskih organizacij za svoje obvezne organizacije in zato ne čaka gospoda dr. Bajkiča v njegovem boju proti obveznim organizacijam nič drugega ko neuspeh.

G. dr. Bajkič menda sam čuti, da njegova izvajanja o dozdevni reakcionarnosti trgovstva zaradi stanovske države niso posebno prepričujoča in zato jih je zasolil z očitkom cehovstva. Ali tudi ta nje-

gov očitke je brez vsake podlage, ker se trgovci nikdar niso izrekli za cehovstvo, temveč nasprotno cehovstvo odklonili. Na tej resnici nič ne izpremeni, če doktor Bajkič ne zna ločiti zahteve, da sme opravljati obrt le tisti, ki se je za to obrt izučil, od cehovstva. Toda časi mazaštva in šušmarstva že davno niso več v veljavi in za vsak poklic se zahteva strokovna sposobnost. In to je tudi v interesu potrošnikov, ker kako naj trgovec jamči za dobro kakovost blaga, ki ga prodaja, če pa tega blaga ne pozna. Cehovstvo pa je nekaj čisto drugega, nekaj, kar nihče v državi ne zahteva, ker ni človeka v državi, ki bi zahteval, da se obrtne delavnice, trgovine in druge poslovalnice le podedujejo. Tudi tu se bori g. dr. Bajkič le proti mlinom na veter.

Že več ko smešno pa je, kadar trdi g. dr. Bajkič, da je obrtni zakon zaradi obveznosti pripadanja stanovskim organizacijam neslovanski, ker da je naš človek bil vedno le kmet in je poznal samo kolarski in kovaški obrt, ki ga potrebuje kmet. Vsi ostali obrti pa da so tuji, kar kažejo tudi njih imena: furundžija, šeširdžija, abadžija, terzija, šloser, šnajder, pinter

Egiptovske sanje

Pretekle dni sem se vozil na svoj dolgo čakani letni dopust. Vlak je zaspano in počasi sopihal po naši lepi Savinjski dolini, tako, da sem si lahko ogledoval mogočne hmeljske nasade, kateri so obetal bogato hmeljsko letino. Pokoncu in ponosno so stale v ravnih vrstah bogato obložene hmeljevke, ki so prešerno razkazovale svoje zeleno-rumeno bogastvo. Le na rahlo jih je pozibaval vetrič, ki je v sunkih valoval po dolini, — kakor bi jih opominjal da njihovo bogastvo ni prav trdno in da je odvisno od vetrov in vetričev, ki prihajajo iz tujine v lepo Savinjsko dolino. Različni tuji in domači vetri in vetriči so hudo pihali v prošlih letih po Savinjski dolini in odnašali Savinjanom težke milijone — prisluzene s trdim delom v hmeljskih nasadih. Ko sem gledal te gozdove hmelja, blagoslovljene od Boga in napojene z znojem naših Savinjanov, sem nehoté pomislil: bodo li tudi letos pihali po Savinjski dolini razni tuji vetri in vetriči, ter odnašali bogastvo, da bodo ostale v dolini le skromno odmerjene porecije črnega kruha, namesto lepo rumenih maslenih kolačev. Take in enake misli so me spremljale po poti, ko sem prišel pod Goro Oljko, v prijazno zatišje gozdov, obširnih sadovnjakov in vinskih gor. Čisti zrak in blagodejen mir, ki vlada pod Goro Oljko, me je zazibal v globok spanec, ki mi je prinesel vrsto prečudnih sanj. Izmed vseh sanj, ki sem jih sanjal to noč, vam hočem, gospod urednik, opisati svoje najbolj čudovite sanje, ki sem jih sanjal kedaj v življenju.

Sanjalo se mi je, da sem bil na neki prostrani planjavi. Na tej planjavi sem videl skupino okrog 200 lepo oblečenih gospodov. Oblečeni so bili po večini v lepe dolge črne sukne. Kolikor se morem še spominjati, je imela dobra polovica teh gospodov črne kodraste in dolge lase, sloke postave in velike kljukaste nosove. Ostala polovica gospodov je bila elegantno oflečena, bili so polnih in lepo zalitih obrazov ter rejenih in okroglih trebuškov. Prav na sredi te skupine pa je stala lepa in velika, vendar hudo mršava krava. Ta krava je bila čudovita žival, čudovita radi tega, ker je imela vime in seske po celem trebuhu. Skupina gospodov, katera je stala pri kravi, je to kravo neusmiljeno molzla. Najhujši molzači so bili ravno gospodje z velikimi nosovi. Ti so kravo neprestano in neumorno molzli, tako, da je iz seskov že čisto pritekala kri namesto mleka. Gospodje debeluharji so tekali okrog živinčeta s svojimi velikimi žeh-tarji, so tu in tam sami kaj malega pomolzli, v glavnem pa so jim njihove žeh-tarje polnili sloki gospodje, ki so bili videti pravi mojstri v molzi. Molza je trajala neprestano. Pri vsej tej molzi je bilo najbolj čudno to, da molzači niso vlivali namolženo mleko v latvice kakor naše gospodinje. Vlivali so mleko v ne-kake lijake, kateri so bili napeljeni v odtočne podzemne kanale, po katerih je vso namolženo mleko neznano-kam odtekalo. Vsi ti molzači se niso držali načela, ki pravi, da krava pri gobcu molže. Ubogo in že čisto izčrpano živinčce niso krmili, niti niso pustili, da bi se bilo paslo, ali si kako drugače poiskalo hrane.

itd. Ta dokaz dr. Bajkiča je dvakrat napačen, ker ima naš narod za vse te obrte tudi lepe svoje besede, kakor: pečar, klo-bučar, suknar, krojač, ključavničar, sodar itd. Je pa tudi stvarno napačen, ker po modrovanju dr. Bajkiča bi moral ostati naš narod za vedno le narod kmetov, hlapcev in dekel, kakor so nas nekoč poniževali, dočim bi vse obrte izvajali le tujci. Seveda pa tudi ne bi smeli nikdar uporabljati tudi drugih iznajdb, da o najmodernejših niti ne govorimo. Ampak s takšnim reakcionarnim nazorom g. dr. Bajkič pri nas ne bo prodril, temveč se bo z njim le osmešil, in prav temeljito.

V areno je stopil g. dr. Bajkič, da podere trgovstvo na tla z očitkom reakcionarnosti, boril pa se je tako, da se je sam izkazal kot reakcionar, ki nima smisla za zahteve modernega gospodarskega življenja. S to konstatacijo naj bo tudi zaključen naš odgovor na I. del dr. Bajkičevega članka.

Temu odličnemu članku imamo samo še da dodamo, da je »Zbor« tisti, ki se dejansko bori tudi v politični areni za stanovsko državo, zato, trgovci, naprej v »Zbor«, naj besedam sledijo dejanja!

Ni bilo torej prav nič čudno, da je bilo živinčce že vso opešano, in je bil pravi čudež, da ni živinčce poginilo. Tako ravnanje je mogla prenesti le izredno dobra pasma!

Ko sem pogledal vstran od te prečudne skupine, sem opazil v večji razdalji veliko maso ljudstva. To ljudstvo je bilo skoraj nago, bilo je gladno in strašno shujšano. Otroci so imeli globoke, vdrté, gladne oči in mnogi so že od lakote umirali. Matere so držale dojenčke na svojih koščeh in uvelih prsih, njihova trupelca pa so bila pravcati človeški okostnjački. Začuden sem gledal to maso ljudstva, zlasti še, ker je z dvignjenimi pestmi grozila ubogi kravi, katero so oblegali neumorni molzači. Grozili so ubogemu živinčetu, ki je bilo sicer čisto nedolžno, da ga bodo ubili in na kose raztrgali, ker jim ne daje svojega mleka. Nihče od ljudstva pa si ni drznil, da bi bil zapretil številnim molzačem, kateri so bili po vsem videzu edini krivi, da ljudstvo ni dobilo potrebnega mleka. Iz celega prizora je bilo nekako posneti, da je bila krava nekoč ljudska last, pa jo je na neznan način dobila v roke mala skupina ljudi, ki jo je neusmiljeno izkoriščala.

V trenutku, ko je bilo pričakovati, da bo krava, že čisto izmzgana, poginila sama, ali pa da bo ljudstvo izvršilo svojo grožnjo in jo na kose raztrgalo, — se je dvignil iz mase ljudstva koščen orjak. V rokah je držal velik lipov kij, kakor nekoč Martin Krpan, ko se je meril z Brdavcem. V sveti jezi se je pognal iz mase, proti skupini molzačev, dvignil je lipov kij, ter je neusmiljeno treskal po velikih kljukastih nosovih in zalitih debeluhastih tilnikih.

Vsa ta molzna sodrga je morala na mestu pustiti svoje žeh-tarje, katere je orjak zdrobil na drobne kosce, in zaježil tudi vse odtočne kanale, v katere so molzači vlivali namolženo mleko.

(Dalje prihodajš.)

Lojze Smolej-Borovec:

Fantovsko pismo

2.

Pobič moj! Praviš, da ne pišem fantovskih pisem zaman, marveč, da so moje skromne vrstice našle tudi v tvojem srcu odmev... Vidiš, vse to pa pomeni, da nisem trkal na tvoje pošteno srce zaman! Ne, odprlo se je — in me razumelo. Torej, zakrknjenec in hudobnež nisi! Ker če bi to bil, vedi, da takšnim nimam navade da pišem... Sicer pa vsi takšni itak niso »potrjeni« za naš Zbor, ker jih še niti ne pregleda naša naborna komisija. Kajti pred nami je še dolg in od sile naporen marš, ki bi znal še škodovati vsem takšnim, ki imajo te vrste »srčno« napako. Lahko pa seveda poskušajo svojo srečo pri kakem strankarskem zelenem kadru kot neborci-desinfektorji zadnjih volilnih plev — srečno pot! Toda mi smo borci, organizirani fantje — vojniki v civilu, ki imamo svoje lastno poveljstvo in maršruto. Naša maršruta se glasi: **Prodiranje misli Zbora v poslednj gorsko vas in osvajanje mladih borbenikov na celi črti. Parola: Naprej preko vseh ovir do končne zmage!** Tako je zapisano tudi v naših pravilih in to drži!

Naša pot je sicer strma in trnjeva, toda brez — ovinkov! —. Hm, pa se morebiti oglasi v tebi neumni Tomaž, ki vprašuje: Oj, zmage, zmage! Pa kdaj bo vendar to? — Ej bratec, mar misliš, da je zmaga salata, ki zraste kar takole čez noč? Za vse to je treba jeklene volje, vztrajnosti, dela in srčnega poguma! Torej vseh kreposti in vrlin pravega fanta od fare! — Nemški pregovor pravi, da scagan fant ni še nikdar prikljal — dekliča. Tudi figur še ni nikdar dosegel junaštva! Isto in še v poostreni meri velja tudi za sleherno občestvo, ki se bori za novo idejo. Tu je treba neumornega dela za organizacijo in njen napredek. Pogonska sila, ki spravlja ta ogromni mehanizem v tek se imenuje — agitacija, številna precizna kolesca pa — agitatorji. Odpor in trenje pa povzročata samo nasproten pojav, ki ga pa nadkriljujoča sila vedno stre in premaga. Isto je tudi v politiki! Mi omladinci, kot predhodniki Zbora, se imamo predvsem na našem maršu boriti zoper poklicno strankarsko agitacijo, ki je mastno plačana, in ki prav zato bruha po nas ogenj in žveplo od vseh strani... Fantje, ne pomagajte nič! Stisniti bo treba zobe, in sprejeti ognjeni krst nase, ter prenesti prvi juriš in najhujšo ofenzivo. V mislih imam namreč nam sovražno agitacijo, pred vsem pa pobesnelo kanonado, katere »demokratični« plinski iztrebki naravnost davijo naše ubogo ljudstvo... Fantje, to je ona moderna naša notranja velesila — nam sovražni tisk. In temu moramo v prvi vrsti napovedati naš boj, boj do iztrebljenja. Toda kako? Mar kar takole golih rok? Fantje, mi imamo

že svoje orožje, hvala Bogu! Vsak pravi in zaveden borec ga ima. To je naše skupno glasilo »Zbor«. In kdor ga še nima, naj piše na upravo »Zbora«, ki je naš arzenal. Ali s tem, da prečitaš naš »Zbor« še davno nisi izpolnil svojo agitatorsko dolžnost, še nisi stopil z nasprotnim tiskom docela v odprto borbo. S tem nas borec samo podpiraš, ali pa še celo motiš in oškoduješ, ako ne plačuješ — naročnine... Potrebno je pred vsem, da za naš tisk agitiraš. Da ga ne vržeš stran ko ga prečitaš, marveč ga posodiš sosedu, znancu, ter ga prijateljsko opozoriš, da se še ta in oni, naroči nanj. Čim več bomo imeli, fantje, naročnikov, tem prej bomo lahko izpremenili naš polmesečnik v tednik in naposled tudi v dnevnik. S tem se bo pa izpolnila naša srčna želja, da bomo končno tudi mi fantje organizirani v Omladini Zbora imeli svoje lastno skupno glasilo. Radi tega pa mora biti usmerjena vsa naša sedanja agitacijska borba za tem, da čim bolj ojačimo kader rednih naročnikov »Zbora«, ker že s samim tem dejanjem bomo že zavzeli prvo in najbolj utrjeno postojanko naših nasprotnikov. Mi nimamo za naš tisk podpornih fondov, ki bi nam dotekali iz raznih zasmrajnih kanalov ter bi jih po svojih nesebičnih nazorih že v naprej odklanjali. Saj ne priobčujemo že zgolj iz tega vzroka še niti inseratov. Naša moč in borba smo mi! Fantje, na delo torej, za naše glasilo »Zbor«! Vaše plačilo pa bodi lepa zavest, da ste izvršili svojo prvo nalogo Omladine Zbora, kot fantje od fare, in borci! Zato pa, naprej tovariši!

Veliki privilegiji za borski rudnik

Borskemu rudniku znižana tudi železniška prevoznina za več ko polovico

»Trgovski list« z dne 27. avg. pri naša pod gornjim naslovom odlični članek, katerega priobčujemo v celoti. Pripominjamo, da gotovih načrtov za zgradbo rafinerije bakra še ni.

Pred nami je zadnja številka »Rudar-skega in topilniškega vestnika« iz Beograda, ki je vsa posvečena svečanostnemu polaganju temeljnega kamna za zgraditev elektrolitične rafinerije bakra v Boru. Kot zgodovinski dogodek se proslavlja v tej številki ta slavnostni dogodek in da bi se tudi že na zunaj poudarila pomembnost dogodka, je izšla vsa številka v srbsko-francoskem besedilu.

Polno lepih besed o velikanskih zaslugah borskega rudnika čitamo v tej številki, zlasti pa so nas ganila izvajanja predsednika družbe borskih rudnikov g. Henrija Puerarija. Spominjal je na staro prijateljstvo med srbskim in francoskim narodom ter navedel, da je francoska družba že l. 1904. kljub težki krizi doprinesla težke žrtve, da bodo metode dela v borskem rudniku čim bolj moderne. In da bi se moglo izkoristiti novo odkrito ležišče bakra Tilva-Mika, je zahtevala družba od francoskih varčevalcev posojilo 40 milijonov frankov, da bi se mogle zgraditi potrebne naprave. To je že drugo posojilo družbe, ker prvo je bilo potrebno, da se je spravil v tek po vojni od sovražnika opustošeni rudnik. Družba je nadalje skrbelo, da se zlato, pridobljeno iz bakra, daje jugoslovanski Narodni banki za dopolnjevanje njene zlate podlage (seveda pa mora Narodna banka to zlato prav dobro plačati, op. ured.). Družba je nadalje zgradila novo elektrarno in sedaj bo zgrajena še elektrolitična rafinerija. Nad 600 milijonov Din so vložili francoski varčevalci v borski rudnik ter bili s tem v korist jugoslovanski kovinski industriji. Tako se je izkazal velikanski uspeh francosko-jugoslovanskega sodelovanja v industriji.

Ko smo čitali vse te zanosne besede, pa smo se spomnili tudi na bilanco družbe, ki podrobno dopolnjuje prejšnje besede in ki pokaže žrtve družbe šele v pravi luči. Ker so bile te številke objavljene že večkrat, zato bomo omenili le nekatere. Upravni odbor družbe Mines de Bor je predlagal letos izplačilo povišane dividende, in sicer 160 odstotkov na prvenstvene delnice (lani 130%) in 157 odstotkov na osnovne delnice (lani 127%).

Čisti dobiček družbe pa je znašal 26 milijonov frankov ali 87 milijonov Din, s tantiemami in provizijami pa se ta vsota poveča na 100 milijonov Din.

Ves naš izvoz v Francijo pa je znašal leta 1935. po vrednosti samo 62.8 milijona Din. Od tega velikanskega dobička pa je plačala družba Jugoslaviji davkov leta 1933. 2.7. l. 1934 pa 6.4 milijona Din, to je komaj 9 odstotkov čistega dobička, dočim morajo naša domača podjetja plačati od čistega dobička tudi nad 50 odstotkov.

Ko smo se spomnili vseh teh števil, pa je seveda tudi padla slika o zaslugah francoskih varčevalcev, pa čeprav so ti l. 1914. investirali tu pri nas 600 milijonov Din. Zato pa so od l. 1922. dobili le na dividendah, tantiemah in provizijah skoraj celo milijardo dinarjev. In kje so še veliki odpisi, ki pri čistem dobičku niso všteti, a ki so tako silno dvignili vrednost delnic borskega rudnika.

Pri svečanih prilikah se pač vedno govori malo več ko treba, toda tako pretiravati, kakor se je pri svečanosti v borskem rudniku, le ni treba.

In sedaj nas opozarja »Saobračajni vestnik« še na tretje poglavje o borskem rudniku. »Saobračajni vestnik« z dne 15. avgusta v štev. 34. je na strani 34. objavil olajšave, ki jih dovoljujejo naše železnice borskemu rudniku za prevoz materiala iz Jesenic dalje do rudnika. Te olajšave so tako velike, kakor jih ni nikdar deležna niti ena naša domača zasebna tvornica. Za polovico ceneje bo prevažal borski rudnik material ko naša domača zasebna podjetja. Pri tem pa je ta material oproščen še carine in vseh davkov!

Ko je pred kratkim izšla uredba, s katero se je dovoljeval železnici v Zenici prost uvoz za material, ki ga potrebuje Zenica za razširjenje svojih obratov, so jugoslovanski podjetniki z vso upravičenostjo proti temu protestirali, ker se Zenica pojavlja na trgu tudi kot konkurent domačim zasebnim tvornicam, in sicer za blago, ki ga država ne potrebuje. Toda na vse zadnje je Zenica vendarle državno podjetje.

ravnih zakladov že itak velikanske dobičke, tako velike, kakor o njih druga podjetja ne morejo niti sanjati! — Kje pa je tu oni veliki vzrok, da se dovoljuje temu podjetju ti privilegiji, ki so

Kaj pa naj rečejo jugoslovanski podjetniki, kadar se priznavajo tako veliki privilegiji podjetju, ki je čisto tuje podjetje, ki ima od izkoriščanja naših naza naša domača podjetja absolutno nedosegljiv!

Spominjamo se tu na sto in stokrat ponovljene zahteve naših lesnih interesentov, da se jim pomaga iz stiske z znižanjem železniških tarif, še do danes so ostale njih zahteve neizpolnjene. Za borski rudnik pa so olajšave takoj tu.

KONFERENCA ZBORA V BEOGRADU

V petek, dne 4. t. m. je bila v Beogradu pod predsedstvom tov. Ljotiča konferenca centralnega vodstva in starešin organizacijskih področij »Zbora« iz cele države, o kateri so izjemoma poročali tudi ljubljanski listi. Iz Slovenije se je

udeležil konference starešina Ljubljanskega organizacijskega področja tov. Ture Sturm. Sklepi konference so velike važnosti za nadaljnje delo »Zbora« v državi.

»Demokracija« ali kako se proizvajajo ljudski zastopniki

Jegulja je zelo trdoživa žival. Ko že misliš, da jo imaš, se ti na lepem izmuzne. Tudi pri nekaterih ljudeh opazamo tako spretnost. Ker je pa znanstveno dokazano, da se tiste lastnosti, ki jih kako bitje najbolj potrebuje, najlepše razvijejo, se ne smemo čuditi, da se je omenjena lastnost najlepše razvila baš pri poklicnih politikih. Če pridejo v še tako zagato, vedno se lepo izjegulijo.

Kot prvo porcijo demokracije so nam servirali občinske volitve. Zopet se bo ponovila igra, ki smo jo imeli v zadnjih 18 letih že tolikokrat priliko opazovati. Poklicni politiki (navadno se puste nazivati: gospod direktor, gospod predsednik, gospod minister [tudi če se je pred 10 leti slučajno dotaknil ministrskega stolčka], gospod svetnik itd.), se nenadoma razgibljejo. Nemirno potujejo sem in tja ter sklicujejo »važne, zaupne« konference. Na teh sestankih točno določijo, katere skupine in klike bodo sodelovale, kaj bodo obljubili narodu in kakšni »šlagerjci« so za bližnje volitve najprimernejši, da bo bolj »vleklo«. Nato vprežejo vsa sredstva, ki so jim na razpolago. »Veliki« tisk rohni proti nasprotnikom in hvali svoje lastnike, stolpci so polni velikih javnih del in velikih afer seveda samo iz nasprotnih taborov, mali lističi pa pobirajo mastnejše ocvirke in jih raztegujejo in premlevajo s tako vztrajnostjo, da jim ljudje nazadnje res verjamejo. Kdor trenutno more, se poslužuje radija, vsi pa pošiljajo po deželi polne avtomobile agitatorjev (kaj mislite, na čigave stroške?), da počue ljudstvo o tem, kakšni lopovi so njihovi nasprotniki in kako blage in nesebične namene imajo oni sami.

Končno je uspeh tu. Ljudstvo je razdeljeno na dva ali več taborov. Delavci istega podjetja zamrzijo drug drugega. Kmet zasovraži svojega sosedo in obema zagreni življenje. Kako znajo ti lopovi, ki se nazivajo voditelje naroda, razpaliti ljudske strasti, nam kaže to, da je oblast smatrala za potrebno, da za časa volitev prepove točenje alkoholnih pijač, da vsaj nekoliko omeji poboje. Pa še treznim ljudem ni mogoče zaupati, da se bodo vedli primerno človeškemu dostojanstvu, ampak so tako podivjani, da morajo državni organi paziti, da ne pride kdo niti s palico na volišče. Tako daleč so ponižali naš narod razni bankirji, ki na eni strani kot politiki varajo ljudstvo, da ga z druge strani kot kapitalisti tem lažje izkoriščajo. V medsebojni volilni borbi razkrijejo nešteto umazanih afer, pa so še tako nesramni, da kljub temu zahtevajo od ljudstva zaupanje. Toda žal, narod se pusti vleči za nos in ker ga je sram to priznati, se poniža tako daleč, da jih zagovarja, če mu prineseš dokaze o njihovih lopovščinah.

In kakšen je uspeh volitev? Ljudstvo »izvoli« kandidate, ki jih je postavila katerakoli politična stranka ne glede na njihovo sposobnost, da so le »zaslužni« za stranko. Če ne »voliš« pravega, te bo jutri vrgel gospodar na cesto, ali se ti zgodi kaj drugega; mogoče si komu kaj dolžan, ali pa si podpisal kako menico.

Koliko smo že imeli volitev, nešteto oseb je bilo izmenjanih, nešteto strank in kaj je uspeh? V drugih državah gospodarska kriza popušča, pri nas narašča. Tu ne pomagajo volitve, ne zado-stuje izprememba vlade, potrebna je izprememba gospodarskega in političnega sistema. ZBOR noče poslancev, ki bodo zastopali interese političnih strank, ampak hoče strokovnjake, ki bodo zastopali interese svojega stanu. ZBOR noče ljudi, ki vsaka štiri leta s kroglicami love dnevniče, ampak hoče može, ki bodo za svoje delo stanovskim tovarišem stalno odgovorni. Nočemo volitev upravnih svetnikov po enodnevnih strankah,

hočemo svobodno izbiro gospodarskih strokovnjakov po stanovih, ki so tu odkar je človeški rod.

Tovariši, ne pustite se zavajati trenutnemu navdušenju, ki vam ga pričarajo plačani agitatorji židovskega velekapitala in enako židovskega marksizma, ampak vsako stvar dobro preudarite po svoji pameti, pa boste ideji ZBORA bolj koristili, kakor če pristopite k organizaciji kot član!

A. M.

ORGANIZACIJA »ZBORA«

»Zbor« v brežiškem srežu.

V soboto, dne 29. avgusta in v nedeljo, dne 30. avgusta sta se vršila v Brežicah informativna sestanka. Sobotni sestanek je bil prirejen za bližnje, nedeljski pa za oddaljenejši posetnike, kateri so posetili sestanek nad vse pričakovanje častno. V soboto je predsedoval tov. Slivnik, v nedeljo pa tov. Krof. Na obeh sestankih je referiral tov. Zupančič. Kot temeljit poznavalec prilik, nam je nazorno prikazal narodu škodljivo gospodarsko in socialno politiko liberalne demokracije. Parlamentarizem pa nam je na nedeljskem sestanku razkrinkal tov. Vojgrinc. Obema tovarišema se zahvaljujemo za njuna izvajanja in upamo, da se skoraj spet vidimo v kakem drugem kraju našega sreza.

»Zbor« v Mariboru.

V nedeljo, dne 30. avgusta je imel pripravljalni odbor J. l. g. »Zbor« za Maribor d. breg informativni sestanek v Pobrežju na Aleksandrovi cesti v gostilni Renčelj. — Sestanek je otvoril v imenu sklicatelja tov. Medika, tov. Krajnc. V svojem govoru je tov. Krajnc podčrtal težko stanje našega delavca in kmeta ter sploh malega človeka, katerega izrabljajo razni salonski politiki in tujudi. Ob zaključku svojega govora nas je tov. Krajnc predvsem opozoril na naše zunanje in notranje sovražnike, ki hočejo doseči razkohanje naše lepe in bogate Jugoslavije. Proti temu moramo voditi neizprosno borbo do njihovega popolnega uničenja. Ob enem nam je tov. Krajnc pokazal tudi svetlo pot, po kateri moramo iti, ako hočemo doseči gospodarsko, kulturno in socialno urejeno Jugoslavijo na stanovsko zadružni osnovi.

Za tov. Kranjcem je povzel besedo tov. Jurca, stud. iur. V svojih izvajanjih je tov. Jurca pokazal delovanje dosedanjih starih politikov, klikarjev in koritarjev po sistemu, demokracije, ki je ves naš narod privedel na rob propada. Posebno je omenil tov. Jurca vse grehe kapitalizma in njegovega pomočnika »demokracije«, navedel je tudi vse načine, s katerimi bo »Zbor« rešil naš narod pogube, v katero sedaj drvimo.

Po govoru tov. Jurca je tov. Kranjc zaključil sestanek in pozval vse navzoče v borbo za novo, srečno in Veliko Jugoslavijo.

Ljubljana-Bežigrad.

Članski sestanek, ki je bil v četrtek dne 3. septembra t. l. je pokazal nujno potrebo za tesnejšo povezanost med članstvom. Veliko število simpatizerjev za Zborovske ideje sploh ni vedelo, da obstoja tudi za bežigradski okraj krajevna organizacija. Zato ni dolžnost samo odbora temveč vsega članstva, da uvedejo v Zbor vse, kar misli in čuti z njim. Tovariši Zupančič je vsem jasno povedal, kaj hočemo in kakšne dolžnosti imamo. Vse kar smo slišali je preresno in prevažno, da bi še kdo dvomil v resne trenutke, kajti resni časi zahtevajo resnih ljudi, in le taki so nam dobrodošli. Zato tovariši na delo! Brez borbe ni žrtev in ne zmage. Kdor se pa radi komodnosti niti članskega sestanka ne udeleži naj pa svobodno odide. Za ostale pa, ki smo poslušali izvajanja govornika smo bili zelo zadovoljni in si želimo še več takih večerov.